

PROFESORUL MARIN DINU LA A 85-A ANIVERSARE

Deopotrivă, Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Muzeul de Istorie a Moldovei și Institutul de Arheologie din Iași sărbătoresc, la începutul lunii mai, una dintre personalitățile arheologiei românești, care și-au pus amprenta asupra învățământului și cercetării arheologice din „dulcele târg al Eșilor”: profesorul Marin Dinu.

O viață întreagă s-a dedicat muncii la catedră și cercetărilor arheologice preistorice din Moldova, îndeosebi perioadei de tranziție de la epoca eneolitică la epoca bronzului, îndrumând studenți, profesori din învățământul preuniversitar, organizând șantiere arheologice, entități științifice, deschizând mereu drumuri în cunoașterea preistoriei din spațiul moldav.

S-a născut la 8 mai 1925, în localitatea Poiana Lacului, jud. Argeș. Primele clase le-a frecventat în localitatea natală, pentru ca apoi să urmeze Seminarul Teologic „Neagoe-Vodă” de la Curtea de Argeș, pe care îl absolvă în 1946. S-a înscris la Universitatea din București, unde a urmat cursurile de Facultății de Istorie, având ca profesori mari personalități ai cercetării arheologice românești de la mijlocul secolului trecut: Ion Nestor, Emil Condurachi, Dionisie M. Pippidi, Dumitru Berciu și alții. După încheierea studiilor universitare (1951), este numit pentru o foarte scurtă perioadă (1 septembrie – 15 noiembrie 1951) preparator la Institutul Pedagogic din București, iar apoi preparator la Facultatea de Istorie-Geografie a Universității din Iași (15 noiembrie 1951), unde va prezenta și diploma de stat (1952), susținând seminariile la disciplina *Istoria universală veche*.

Odată cu venirea la Iași, profesorul Marin Dinu începe o fructuoasă activitate la catedra (1 octombrie 1952 – 1 octombrie 1961: asistent universitar; 1 octombrie 1961 – 1 octombrie 1971: lector titular provizoriu; 1 octombrie 1971 – 15 septembrie 1991: lector titular definitiv; 15 septembrie 1991 – 1 octombrie 1996: conferențiar universitar) și pe numeroase șantiere arheologice, până la momentul retragerii, în anul 1995.

A fost și este membru al mai multor societăți profesionale: Societatea Numismatică Română, Consiliul Științific al Institutului Român de Tracologie, Societatea de Științe Istorice, Asociația Oamenilor de Știință, Uniunea Internațională de Științe Pre- și Protoistorice (UISPP).

În cei 45 de ani de profesorat a susținut numeroase cursuri și seminarii generale sau speciale, cu diferite teme din preistoria până la sfârșitul mileniului I d. Hr.: *Istoria veche a României*, *Istorie antică universală*, *Preistorie generală*, *Introducere în arheologie*, *Muzeologie generală*, *Probleme fundamentale ale istoriei României*, *Neoliticul pe teritoriul României*, *Originea și periodizarea culturii Cucuteni*, *Perioada de tranziție*

de la neolitic la epoca bronzului, Cultura Horodiștea-Erbiceni, Dacia în timpul dominației romane, Continuitatea elementului autohton în primul mileniu.

A coordonat numeroase teze de licență în domeniul Istoriei vechi a României, precum și lucrări științifice și metodice pentru obținerea gradului I în învățământul preuniversitar. Nu mai puțin importantă a fost activitatea de coordonare a Cercului Științific Studentesc de Istorie Veche și Arheologie, precum și coordonarea practicii de specialitate arheologică pe șantierele școală ale facultății, unde s-au format numeroși arheologi, unii ajunși în înalte funcții academice.

În aceeași măsură, ca profesor la *Alma Mater Jassienis*, a căutat întotdeauna să ofere un cadru propice pentru dezvoltarea arheologiei ca știință, reorganizând, în 1969, Seminarul de Arheologie (care a existat doar embrionar în perioada interbelică) ca un veritabil laborator de formare și cercetare arheologică, după modelul german. Pentru buna desfășurare a activităților din cadrul Seminarului, profesorul Marin Dinu a obținut un spațiu adecvat (Casa Catargi), unde a organizat un laborator de restaurare, un cabinet de desen, un laborator foto, depozite arheologice, un muzeu didactic și săli de studiu.

Ca arheolog, preocupările sale științifice s-au axat în special pe studiul perioadei de tranziție spre epoca bronzului pe teritoriul est-carpatic, având numeroase contribuții, cu recunoaștere internațională la înalt nivel, la prospectarea din perspectivă arheologică a unuia dintre cele mai importante fenomene culturale ale preistoriei, anume indo-europenizarea. Cercetările numeroase din siturile cunoscute sau descoperite de Domnia sa – Valea Lupului (1953–1957), Dolheștii Mari (1957–1958), Erbiceni (1966–1969), Horodiștea (1969–1970), Foltești (1971–1973), Stoicani (1971–1973) etc. – i-au permis definirea unor noi culturi care au evoluat pe teritoriul Moldovei (cultura amforelor sferice, cultura Horodiștea-Erbiceni), precum și urmărirea relațiilor dintre acestea și culturile anterioare sau contemporane (Cucuteni, Gorodsk, Usatovo, Jamnaia, Foltești-Cernavoda II). Unele dintre aceste rezultate au stat la baza tezei de doctorat, pe care a susținut-o în 1978, sub coordonarea profesorului Mircea Petrescu-Dîmbovița (*Complexul cultural Horodiștea-Foltești. Contribuția noilor cercetări arheologice la problema perioadei de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului din zona est-carpatică a României*).

În aceeași măsură, profesorul Marin Dinu s-a preocupat și de cunoașterea culturii Cucuteni, rezultatele obținute îndeosebi pe șantierele de la Valea Lupului și Cucuteni-*Dâmbul Morii* (1961–1965) aducând precizări asupra stilurilor decorative de pe ceramică, care au permis o mai bună periodizare a acestei civilizații, îndeosebi a fazelor A–B și B.

Cercetări arheologice au fost întreprinse de profesorul ieșean și în situri aparținând epocii bronzului, precum și în cele ale civilizației getice de la est de Carpați. Este indiscutabil meritul său în recuperarea, restaurarea și punerea în valoare a remarcabilului tezaur getic de obiecte de aur (aproximativ 2,20 kg) descoperit la Băiceni (com. Cucuteni, jud. Iași), precum și cercetarea (1977–1978, 1989) și valorificarea muzeistică a necropolei tumulare din punctul *Gosanu-Pietrărie* de la Cucuteni. Aici, în 1984, a fost realizat un impresionant muzeu, cu o arhitectură originală, ce conservă *in situ* cel mai mare tumul al necropolei, probabil un mormânt princiar.

În toți acești ani, profesorul Marin Dinu a redactat și publicat numeroase studii, articole și voci în numeroase și prestigioase reviste și enciclopedii din țară și străinătate. De asemenea, a beneficiat de numeroase stagii de documentare (Bulgaria: Plovdiv și Stara-Zagora – 1962; Polonia: Lublin, Cracovia și Varșovia – 1972; Ucraina: Odessa și Kiev – 1976) și a participat la congrese, simpozioane și colocvii din țară sau străinătate: Congreșele UISPP de la Praga (1966), Belgrad (1971) și Bratislava (1991), Congresul Internațional de Tracologie de Constanța-Mangalia (1996), Simpozionul de la Nitra (1969), dedicat culturii Baden, colocviile de la Verona (1972) și Dubrovnik (1979), dedicate începuturilor epocii bronzului în Europa și problemei indo-europenilor, precum și la colocviul româno-italian organizat la Iași (1996) privind raporturile dintre romanitatea orientală și Italia meridională. A susținut mai multe conferințe la universități din țară și străinătate: Cracovia, Lublin (1972), Freiburg (1977), Chișinău (1976), Bari (1995).

Cu ocazia aniversării celei de a 85-a primăveri, toți cei care i-au fost studenți și colaboratori de-a lungul timpului îi urează profesorului Marin Dinu cele mai calde urări de sănătate, putere de muncă pentru definitivarea proiectelor științifice și un călduros *La mulți ani!*

VASILE COTIUGĂ

O VIAȚĂ DE REALIZĂRI ÎNCHINATE ARHEOLOGIEI – ALEXANDRU VULPE LA 80 DE ANI

În urmă cu cinci ani, Institutul de Arheologie din Iași a omagiat personalitatea omului de știință Alexandru Vulpe numindu-l „membru onorific”, aniversând cu acest prilej și împlinirea a 75 de ani de viață (*Arheologia Moldovei*, XIX, 2006 (2007), p. 359–364). Rememorând acel eveniment, avem acum ocazia și plăcerea de a-l sărbători din nou la împlinirea vârstei de 80 de ani. Părinții Domniei sale Radu și Ecaterina Vulpe, au fost legați în mod deosebit de orașul Iași și de Moldova amândoi fiind implicați în cercetările arheologice de la Izvoare, Poiana și Poienești, iar tatăl a fost mai mulți ani profesor de istorie veche la Universitatea din Iași. Fiul, Alexandru Vulpe, a urmat tradiția familiei, participând la săpăturile de la Costișa sau publicând diferite materiale arheologice descoperite în Moldova.

Născut la 16 iunie 1931, Alexandru Vulpe, după ce a terminat Facultatea de Istorie a Universității din București, în 1954, devine, începând cu anul 1965, cercetător la Institutul de Arheologie „V.Pârvan” din București, unde îl găsim și astăzi în funcția de director. După o prodigioasă activitate, în care a condus sau a participat la numeroase șantiere arheologice, după ce a publicat un impresionant număr de lucrări de specialitate – peste 150 – tipărite în țară ori în străinătate, i s-au recunoscut meritele, din 1996 devenind membru corespondent al Academiei Române, ulterior primind distincția de membru al Academiei și de Președinte al Secției de Științe Istorice și de Arheologie al Academiei Române. Reputat cercetător în domeniul epocii eneolitice, a epocii bronzului și a fierului el a produs numeroase lucrări a căror valoare și utilitate a fost recunoscută pe plan național și internațional. Academicianul Alexandru Vulpe este membru al unor instituții și societăți științifice din țară și de peste hotare, fiind de asemenea inclus în numeroase colegii de redacție ale unor publicații străine și românești de renume internațional. De asemenea, în cele aproape cinci decenii de activitate, s-a implicat în formarea a numeroși specialiști în domeniul arheologiei în calitate de membru și director al Institutului de Arheologie „V. Pârvan” sau ca profesor la Facultatea de Istorie a Universității din București și conducător de doctorate.

Aflat la o vârstă înaintată, Alexandru Vulpe nu mai participă la săpături, dar, ca un foarte bun cunoscător al izvoarelor istorice antice, a realizat mai multe lucrări pe care uneori le compară cu rezultatele cercetărilor arheologice, aducând astfel la lumină noi aspecte ale istoriei traco-geto-dacilor din epoca fierului.

În ultimul deceniu, s-a implicat în mod deosebit la redactarea capitolelor referitoare la geneza și evoluția traco-geto-dacilor din epoca bronzului și până către anii 300 a.Chr., din tratatul de *Istorie a românilor* editat de către Academia Română, vol. I, ed. 1, 2001 și vol. I, ed. II din anul 2010.

Aniversându-l cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani, ne exprimăm bucuria de a-l avea în continuare printre noi, în mica și vitregita obște a arheologilor din România.

Atât subsemnatul, cât și colegii de la Institutul de Arheologie din Iași, îi urează „Mulți ani, sănătate și noi împliniri în activitatea Domniei sale”.

CONSTANTIN ICONOMU

PROFESORUL ION IONIȚĂ LA 75 DE ANI

S-a născut la 8 ianuarie 1936, la Pogorăști, un sat din comuna Răuseni, județul Botoșani, aflat pe cursul mijlociu al râului Jijia. Familia, ca de altfel religia și școala, aveau să contribuie într-un mod definitiv la formarea caracterului său moral și intelectual.

După terminarea claselor primare, urmează cursurile Școlii Normale „Vasile Lupu” din Iași. În timpul studiilor are ocazia, ca elev internist, să consulte aproape întreaga bibliotecă a școlii, familiarizându-se astfel cu lucrările lui Nicolae Iorga, A. D. Xenopol, opere trecute la acea dată în indexul cărților interzise de regimul comunist. Totodată, domnul Ioniță manifestă un simț dezvoltat pentru disciplină, ordine și muncă.

Începând cu anul 1954, urmează cursurile Secției de Istorie a Facultății de Istorie-Filologie de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pe care le absolvă în 1958. Devine Doctor în Istorie la Universitatea din București, în anul 1982, ca urmare a susținerii tezei cu titlul *Moldova în epoca romană (secolele II–IV e.n.)*, avându-i drept conducători științifici pe profesorii Ion Nestor și Emilian Condurachi.

Proaspăt angajat al Institutului de Istorie și Arheologie din Iași ce funcționa în incinta actualului Palat al Culturii din Iași, conduce săpăturile arheologice de la Trifești, jud. Iași, ale căror rezultate sunt publicate sub titlul *Săpăturile de salvare de la Trifești*, în *Materiale și Cercetări Arheologice*, 8, 1962, p. 733–739.

O adevărată „șansă” – cum o denumește domnia sa –, avea să vină în 1969, când, în calitate de bursier DAAD, cunoaște Școala de arheologie germană prin explorarea bibliotecilor și a institutelor de specialitate din această țară.

Astfel, anul 1969 deschide „perioada germană” din viața sa, alternând cu cea „suedeză” (Academia Regală Suedeză, Stockholm – 1970), „rusă” (Sankt Petersburg – 1974, 1986), „poloneză” (Łódź – 1984; 1986) și „bulgară” (Sofia – 1984). Toate acestea au fost ample stagii de documentare, fapt ce i-a permis să cunoască, din aproape în aproape, pe zone geografice și la fața locului, evoluția civilizației Sântana de Mureș – Černjachov.

Revenind la „perioada germană”, aceasta își va pune amprenta definitiv asupra lucrărilor sale științifice elaborate într-o perioadă în care se bucura de statutul de bursier Humboldt-Stiftung (1969–1970; 1983; 1985; 1988; 1990; 1992; 1995). De asemenea, beneficiază de stagii de documentare la cele mai renumite centre universitare din Germania, cum ar fi Saarbrücken, Bonn, Frankfurt am Main și München. La Saarbrücken, lucrează sub atenta coordonare a celebrului profesor Rolf Hachmann, iar rezultatul acestei prime șederi în Germania se concretizează în studiul *Das Gräberfeld von Independența (Walachei). Zur relativen Chronologie und zu den Bestattungs-*,

Beigaben- und Trachtsitten eines Gräberfeldes der Černjachov – Sântana-de-Mureș – Kultur (Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde 10), Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1971.

Preocupările științifice pentru istoria și arheologia secolelor II–IV p. Chr. se concentrează asupra a trei mari teme: 1. Civilizația dacilor liberi (sec. II–III p. Chr.); 2. Populațiile sarmatice (sec. II–IV p. Chr.); 3. Cultura Sântana de Mureș – Černjachov (sec. III–IV p. Chr.). În cadrul acestor teme, atenția cercetătorului Ion Ioniță se focalizează asupra cronologiei, riturilor și ritualurilor de înmormântare, obiceiurilor de port, tipurilor de construcții, ceramicii și pieselor de import romane etc. Interpretările sale originale se opresc asupra unor categorii de obiecte, din care se remarcă fibulele și piesele de sticlărie. Aceste aspecte au fost surprinse în urma cercetărilor arheologice din așezările și necropolele de la Miorcani, Todireni, Ipotești, Stânca-Ștefănești, Tocileni, Mihălășeni, Pogorăști, Trușești (jud. Botoșani), Nicolina-Iași, Băiceni-Seliște (jud. Iași), Vaslui, Poienești, Siliștea, Tăcuta (jud. Vaslui), Văleni (jud. Neamț).

Întotdeauna Orientul i-a atras pe arheologi, drept pentru care acest miraj s-a concretizat în participarea domnului Ioniță la săpăturile expediției arheologice germane de la Kamid el Loz din Liban, desfășurate în 1972.

Cooptarea sa ca membru al Institutului de Arheologie German, în 1988, îl determina pe colegul său, prof. univ. dr. Dan Gh. Teodor, să afirme următoarele: „pentru activitatea deosebită pe plan internațional unii cercetători ai institutului au fost cooptați ca membri în prestigioase organisme de profil internaționale, onorând astfel și prin aceasta întreaga activitate a Institutului de Arheologie din Iași”¹.

În cadrul Institutului de Arheologie din Iași, profesorul Ion Ioniță a îndeplinit funcția de șef al sectorului de arheologie daco-romană (1981–2004). Din 1990 este conducător de doctorat la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, iar din 1992 este cercetător științific, gradul I la prestigiosul institut ieșean.

Activitatea de cercetare se ilustrează într-o listă bogată de cărți, studii și articole din care ne reține atenția volumul *Din istoria și civilizația dacilor liberi. Dacii din spațiul est-carpatic în secolele II–IV e. n.*, Editura Junimea, Iași, 1982. Pentru această lucrare domnia sa a fost distins cu premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române (1982).

În cadrul proiectului internațional *Corpus der römischen Funde in europäischen Barbaricum* (coordonator: Römisch-Germanische Kommission din Frankfurt/Main, Germania), colaborează la *Corpus-ul descoperirilor romane din Dacia răsăriteană (exceptând teritoriile incluse în Imperiul roman)*. A fost coordonator și participant la realizarea proiectului *Römische Funde im Gebiet der Sântana-de-Mureș – Černjachov-Kultur (2001–2002)* din cadrul programului internațional *Fritz-Thyssen-Sonderprogramm zum wissenschaftlichen Wiederaufbau in Südosteuropa*. În calitate de autor și consilier de specialitate, din 1998 a făcut parte din colectivul de redacție al lucrării enciclopedice *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde (HOOPS²)*, Berlin-New York. O listă completă a lucrărilor domnului Ioniță se regăsește în volumul *Miscellanea Romano-Barbarica. In honorem septagenarii magistri Ion Ioniță oblata*, Ediderunt V. Mihăilescu-Bârliba, C. Hriban, L. Munteanu, Ed. Academiei Române, București, 2006, lucrare apărută drept recunoștință adusă muncii domniei sale. Dar, activitatea creatoare a domnului profesor este completată de o serie de lucrări, elaborate în perioada 2007–2011, după cum urmează:

2007

– *Necropola din secolul al IV-lea d. Hr. de la Rânzești (com. Fălciu, jud. Vaslui) [Das Gräberfeld vom IV. Jh. n. Chr. bei Rânzești (com. Fălciu, jud. Vaslui)]*, în *Acta Musei Tutovensis*, II, 2007, p. 63–69.

– *Barboși – Tirighina (Piroboridava?) après dix-sept décennies depuis l'apparition de la monographie par Gh. Săulescu*, în: V. Sîrbu (Ed.), *Important Sites from the Pre-Roman and Roman Time on the Lower Danube Valley (4th century BC – 4th century AD). Proceedings of the International Colloquium Galați, 10th – 12th of May 2007. Supplementum Istros XIV*, Brăila, 2007, p. 71–80.

– *Prefață* la: Vl. Vornic, N. Telnov, V. Bubulici, L. Ciobanu, *Pruteni. Un centru de olărie dacic din epoca romană (Cercetările din 2001 și 2003)*. Biblioteca de arheologie I, Chișinău, 2007, p. 7–12.

– *Prefață* la: V. Ursachi, *Săbăoani. Monografie arheologică*, vol. I, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2007, p. 9–15.

2008

– *Volker Bierbrauer la 65 de ani*, în *Arheologia Moldovei*, XXX, 2007 (2008), p. 467–476.

– *Siegmar von Schnurbein la 65 de ani*, în *Arheologia Moldovei*, XXX, 2007 (2008), p. 477–484.

¹ D. Gh. Teodor, *Institutul de Arheologie din Iași. Trecut și Present*, în *Arheologia Moldovei*, XXII, 1999, p. 13

2009

– I. Ioniță, M. Mamalaucă, Vl. Vornic (coord.), *Antichitatea târzie în bazinul Prutului. Catalog*, Editura Sfera, Bârlad, 2009.

– *Antichitatea târzie în bazinul Prutului. Un proiect transfrontalier Phare*, în I. Ioniță, M. Mamalaucă, Vl. Vornic (coord.), *Antichitatea târzie în bazinul Prutului. Catalog*, Editura Sfera, Bârlad 2009, p. XIII–XX.

2010

– *Istoria Românilor*, vol. II, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2010. Autor al următoarelor capitole (p. 433–469, 481–495, 741–761, 787–817, 876–879, 884–889; total 114 p.):

– *Dacii liberi. Cadrul general.*

– *Dacii liberi din Muntenia.*

– *Dacii liberi din Moldova.*

– *Relațiile dacilor liberi cu romanii, sarmații și cu germanii.*

– *Populația locală în secolul al IV-lea în regiunile extracarpatice.*

– *Sarmații.*

– *Goții.*

– *Sacrificii și înhumări rituale de animale în așezarea dacilor liberi de la Băiceni – Siliște (com. Cucuteni, jud. Iași). [Sacrifices et inhumations rituelles d'animaux dans l'établissement des Daces libres de Băiceni – Siliște, com. de Cucuteni, dép. d'Iași]*, în I. Căndea (ed.), *Tracii și vecinii lor în antichitate // The Thracians and Their Neighbours in Antiquity. Studia in honorem Valerii Sîrbu*, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2010, p. 649–659.

– *Un cuptor de olărie din secolul al IV-lea d. Hr. descoperit la Siliștea (com. Iana, jud. Vaslui)*, în *Acta Musei Tutovenssis*, V, 2010, p. 191–206.

Demnitatea, pregătirea complexă, extraordinara putere de muncă, precum și exigența științifică exemplară i-au asigurat profesorului respectul din partea colegilor, devenind, totodată, un model pentru tinerii cercetători ai instituțiilor de cultură ieșene, cât și din alte centre de profil ale țării.

La Mulți Ani, stimate domnule profesor!

IOAN IAȚCU

SILVIU SANIE LA 75 DE ANI

Într-o zi din a doua jumătate a lunii octombrie 1990 aveam șansa de a-l cunoaște personal, la Institutul de Arheologie din Iași, pe domnul prof. dr. Silviu Sanie. Citisem unele dintre publicațiile domniei sale încă din anii de studenție la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Chișinău, unde numele arheologului și istoricului Silviu Sanie impunea respect într-o lume care începea să redescopere istoriografia română. Cu atât mai mult m-am simțit onorat să fiu tratat cu prietenie și încredere, încă de la prima întâlnire, de un om – mic la stat, dar mare la sfat (și la suflet) – care avea să contribuie decisiv (alături de prof. dr. Ioan Caproșu) la devenirea mea ca istoric și arheolog sub auspicii mult mai favorabile față de cum m-aș fi putut aștepta în contextul unei societăți academice neocomuniste clădită pe impostură, obediență și nepotism.

Ulterior, pe parcursul a două decenii – ca student, doctorand, cercetător științific și coleg de colectiv, dar și în timpul unor vizite făcute acasă, – aveam să-l descopăr și redescopăr pe omul și savantul Silviu Sanie în numeroase rânduri, ceea ce sporește dificultatea de a rezuma povestea unei vieți pe două pagini scrise la un prilej aniversar. Ca atare, să-mi fie permise aici doar câteva observații (formulate cu subiectivismul inerent unui autor direct implicat) din partea celui pe care profesorul Silviu Sanie l-a considerat cu atâta stăruință „continuatorul investigațiilor lumii antice în spațiul ponto-danubian”, dar și urmașul domniei sale la cârma colectivului de arheologie clasică din cadrul Institutului de Arheologie din Iași al Academiei Române.

Născut la 2 iulie 1936 în comuna Pungești, județul Vaslui, Silviu Sanie a absolvit în 1963 (ca șef de promoție) Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde a avut îndrumători de talia unui Dumitru Berlescu, Nicolae Gostar, Gheorghe Platon sau Mircea Petrescu-Dîmbovița. Ultimul avea să-i marcheze într-un mod aparte și activitatea de cercetare desfășurată la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași (din 1963), unde ajungea în 1992 cercetător științific principal gr. I și de unde s-a pensionat în 2009. Nu întâmplător, Cucuteni-Băiceni (județul Iași) apare ca primul obiectiv într-o listă destul de lungă a șantierelor arheologice, la care a participat sau pe care le-a condus cu deosebită onestitate și profesionalism arheologul Silviu Sanie. Și de a cărui nume rămân definitiv legate în arheologia românească săpături ca cele de la Bâta Doamnei-Piatra Neamț, Barboși-Galați sau Dumbrava (județul Iași).

Pentru devenirea profesională și nu numai a tânărului cercetător Silviu Sanie providențială s-a dovedit a fi întâlnirea, în cadrul Institutului din Iași, cu marele savant și marele român care a fost Anton Nițu. Revenit în cercetare ca supraviețuitor al „Gulagului” românesc în varianta Canalul Dunăre-Marea Neagră, unde a ajuns și din cauza delațiunilor unor colegi mai tineri (la fel de oportuniști ca și cozile de topor de astăzi), Anton Nițu nu-și pierduse încrederea în tinerii care mai puteau fi salvați. În consecință, l-a îndemnat pe Silviu Sanie să se înscrie la un doctorat la Cluj, unde continuarea tradiției interbelice a studiilor clasice încă putea oferi șansa unei specializări adevărate. Pe parcursul stagiului de doctorat a avut privilegiul de a colabora cu Ion Iosif Russu și de a avea un mentor de prestigiu științific al lui Constantin Daicoviciu care, însă, s-a stins înainte ca doctorandul – pe care l-a prețuit și care, la rândul-i, i-a purtat mereu un respect deosebit – să ajungă cu lucrarea în faza susținerii. Ca atare, teza *Culte orientale în Dacia romană*, a cărei coordonare a fost preluată de Emil Condurachi, a fost susținută strălucit la București (în 1977). Din comisia de susținere a făcut parte și Dionisie

M. Pippidi, care a făcut multă cinste istoriografiei române în perioada cea mai neagră din existența acesteia și căruia Silviu Sanie a avut onoarea de a-i fi un colaborator foarte apreciat ani la rând. Ca și lui Dumitru Tudor, coordonatorul *Enciclopediei civilizației romane* (București, 1982), la care Silviu Sanie a contribuit cu 130 de voci. În mediul academic al Iașilor, pentru epigrafistul și pentru specialistul în antichitățile dacice Silviu Sanie definitiv s-a dovedit a fi colaborarea cu Nicolae Gostar, ultimul clasicist autentic din istoria de până acum a Facultății de Istorie din Iași.

Anul 1981 reprezintă punctul de referință pentru consacrarea definitivă a arheologului clasic și a specialistului în culte orientale Silviu Sanie. La Iași vedea lumina tiparului cartea *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. – III e.n.)*, iar la București apărea prima parte a tezei de doctorat, cu titlul *Culte orientale în Dacia romană (I). Cultele siriene și palmiriene*. Era poate cel mai frumos omagiu pe care autorul îl putea aduce atâtor îndrumători de notorietate. În memoria unuia dintre aceștia și-a asumat și editarea volumului *Studia antiqua et archaeologica. Corolla memoriae Nicolai Gostar dedicata* (Iași, 1981, în colaborare cu Attila László). Recunoașterea internațională a specialistului Silviu Sanie a fost încununată de publicarea a două studii vaste în prestigioasa sinteză *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung* (Teil II: Principat, Band 18.2, Hrsg. Hildegard Temporini, Wolfgang Haase, Berlin/New York, 1989): *Die syrischen und palmyrenischen Kulte im römischen Dakien*, p. 1165–1271, respectiv *Kulte und Glauben im römischen Süden der Moldau*, p. 1272–1316. Iar cercetările întreprinse în ultimele două decenii au fost finalizate prin trei cărți care îndeamnă cititorul la multă reflecție. Este vorba de *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, Iași, 1995; *Scriere și imagini în spațiul Carpato-nistriean (secolele VI a. Chr. – IV p. Chr.)*, Iași, 2003; *Untersuchungen über Religionsgeschichte und Kultur die [i.e. der] Geto-Daker*, Amsterdam: Hakkert, 2009.

Lucrările menționate mai sus reprezintă doar câțiva jaloane mai importante ale unei opere alcătuită din peste 200 de titluri. Nu ne putem permite să mai insistăm aici, în acest sens, dar cei interesați pot afla ușor o listă bibliografică, alcătuită chiar de domnul Silviu Sanie, pe pagina web a Institutului de Arheologie din Iași (<http://www.arheo.ro>). În economia acestui medalion aș mai dori doar să atrag atenția asupra unui aspect, din paleta de preocupări a omagiatului, trecut în subsidiar sau chiar cu totul sub tăcere de către cei mai mulți colegi de breaslă. Mă refer la cei care îl cunosc pe specialistul în istoria geților și a dacilor, în istoria religiei și a populației Daciei romane, al civilizației romane din spațiul carpato-nistriean, dar care fac abstracție de specialistul în istoria evreilor de pe teritoriul României (îndeosebi, al culturii și simbolismului funerar iudaic). Astfel, Silviu Sanie este fondator și coordonator (alături de Dumitru Vitcu) al revistei *Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae*, autor al cărții *Dăinuire prin piatră. Monumentele cimitirului medieval evreiesc de la Siret* (București, 2000), fondator (alături de Șeiva Sanie) al Muzeului comunității evreiești de pe lângă sinagoga din Iași.

Pe lângă activitatea de cercetare, domnul Silviu Sanie a desfășurat și o activitate didactică meritorie, ca profesor asociat la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (din 1991), unde a predat cursul de *Epigrafiă greacă și latină*, și la Facultatea de Istorie a aceleiași universități, unde a predat cursuri de cultură și civilizație ebraică la un modul de studii masterale (la a cărui înființare domnia sa a contribuit în mod decisiv). Totodată, din 1992 profesorul Silviu Sanie este și conducător de doctorate la disciplina *Istoria antică universală* în cadrul Facultății de Istorie și a Institutului de Arheologie din Iași.

La moment aniversar, dincolo de regretul unor eventuale neîmpliniri (care ar putea fi raportate la condiția noastră umană), omagiatul se poate mândri cu o largă recunoaștere națională și internațională în domeniile pe care le-a ilustrat cu atâta har și pasiune. A fost invitat să participe la numeroase congrese și colocvii internaționale (München, Constanța, Atena, Lecce, București, Bratislava, Iași etc.), a fost bursier al Institutului Arheologic German (la Berlin și Roma). Este membru în Asociația Internațională de Epigrafiă Greacă și Latină (din 1972) și în Societatea de Studii Clasice din România (din 1965). A obținut premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române pe anul 1981 pentru cartea *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei*; premiul *Salonului Național de Carte*, ediția a VIII-a din 6-8 octombrie 1999 (Iași) pentru cartea *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*; premiul „Emil Dorian” al F.C.E.R. pe anul 1998 pentru activitatea în domeniul orientalisticii; ordinul „Meritul Cultural” în grad de comandor, categoria „Cercetare științifică”, acordat pe data de 7 februarie 2004.

La urarea tradițională de „La Mulți Ani cu sănătate și putere de muncă în continuare!” să-mi fie permis să adaug poezia „Arheologul și timpul” din volumașul *Soarele se face lună* (Iași, 2004), publicat de poetul Silviu Sanie: *Pribeag scormonitor în tainele vremii / Sprinten alergi prin secole și milenii. / Șovăitor, te oprești și la decenii. / Târziu, când timpul ce se adună doare / și simți că de picioare s-agață bolovanii, / îți amintești că vremea se măsoară cândva cu anii.*

PROFESORUL MIRCEA BABEȘ LA 70 DE ANI

În viața fiecăruia sunt persoane care îți marchează destinul profesional, iar retroactiv întâlnirile de acest fel le percepi ca reprezentând o cotitură. Așa aș putea descrie și întâlnirea mea cu Mircea Babeș, pe vremea când eram muzeograf la Vaslui, iar el redeschidea cercetările din situl de la Poienești – Măgura/Dealul Teilor. Participarea la săpăturile din acest sit de-a lungul mai multor campanii mi-au oferit posibilitatea de a-l cunoaște mai bine, în condiții de șantier, în calitate de „șef” și coleg. Foarte scrupulos, atent, cu o putere incredibilă de muncă, pasionat de meserie, Mircea Babeș mi s-a dezvăluit a fi o persoană complexă, cu o cultură solidă de specialitate și una vastă ce caracterizează orice intelectual adevărat, dar și cu simțul umorului, cu sensibilitate (uneori repede ascunsă!), care știa să creeze un mediu plăcut pentru colaboratorii mai tineri și dornici de a se specializa în arheologie. Timpul petrecut împreună pe șantier, pe soare, ploaie, vânt, căutând să dezlegăm împreună tainele de la Neolitic la Evul Mediu au dat naștere unei prietenii, consolidate în timp la diferite alte întâlniri științifice sau împreună cu familiile noastre.

Profesorul Mircea Babeș, născut la 13 decembrie 1941, provine dintr-o familie cunoscută de intelectuali (despre care povestește cu multă căldură: tatăl inginer minier, mama profesoară) iar după absolvirea liceului „Dimitrie Cantemir” din București, s-a înscris de la Facultatea de Istorie a Universității București (1959–1964). Ca mulți alți colegi ai săi a avut șansa unor profesori remarcabili (formați în perioada interbelică, personalități ale culturii și vieții noastre științifice), simțindu-se atras mai ales de Ion Nestor, căruia îi păstrează și astăzi respect și considerație. Mediul universitar elevat în care a studiat și s-a format, lecturile

permanente, dorința de cunoaștere l-au plasat printre cei mai promițători tineri din generația sa, astfel că la sfârșitul studiilor a fost angajat la Institutul de Arheologie din București. Aici lucrau mulți din profesorii săi de la Universitate sau și-au găsit refugiul alți profesori prestigioși împinși de tăvălugul comunismului. Și de această dată mediul, alături de calitățile sale profesionale, interesul pentru domeniul arheologiei, cunoașterea mai multor limbi străine (rusă, franceză, germană, engleză) i-au deschis perspective prielnice pentru dezvoltarea profesională, parcurgând toate treptele, de la arheolog stagiar la cercetător științific principal I (1996–2011). În paralel, în intervalul 1996–2007 a activat și ca profesor de arheologie la Universitatea din București. La recomandarea profesorului său Ion Nestor, a devenit bursier Humboldt, sub conducerea profesorului Rolf Hachmann (Saarbrücken, 1971–1972). Teza de doctorat, *Moldova centrală și de nord în sec. II–I î. e. n.*, începută sub conducerea profesorului I. Nestor, a fost încheiată sub auspiciile lui Dumitru Berciu, după moartea prematură a profesorului și mentorului său, de a cărui apreciere s-a bucurat mereu.

Arheolog și istoric pasionat, Mircea Babeș și-a concentrat activitatea mai ales asupra La Tène-ului geto-dac și primelor secole ale erei noi. Studiile sale reflectă interesul pentru problema istoriei dacilor din perioada preromană, istoria și cultura bastarnilor, a dacilor liberi, migrațiile din epoca romană, rituri și ritualuri funerare ș.a. Totodată a acordat o atenție deosebită istoriei arheologiei românești, publicând mai multe studii deosebit de interesante cu privire la acest aspect, în care a valorificat preocupările sale mai vechi sau fructificând două granturi mai recente (unul CNSIS 2006–2008, altul internațional AREA 2005–2008). În ultimii ani a fost implicat în grantul ARCHEOMET, în colaborare cu colegii de la IFIN realizând studii cu privire la tezaurul monetar de la Vârteju (Cârlomănești) sau organizând colocviile din 2008 și 2010. Calitățile deosebite de cercetător ale profesorului Mircea Babeș, valoarea publicațiilor sale și aprecierea de care se bucură pe plan național și internațional este reflectată de diferite onoruri și distincții pe care le-a primit de-a lungul timpului: membru corespondent al Institutului Arheologic German (1991), membru al Consiliului Permanent și al Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice, redactor șef al revistei *SCIVA* (până în 2009 inclusiv, actualmente membru în Colegiul de redacție), membru al Comisiei Naționale de Arheologie (până în 2007 inclusiv), membru al Consiliului Științific al anuarului *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* (Frankfurt/Main), președinte de onoare al Clubului Humboldt din România, membru de Onoare al Institutului de Arheologie din Iași (martie 2007), membru de onoare al Institutului de Arheologie, cu Muzeul, al Academiei Bulgare, Sofia, (martie 2007), membru de onoare al Institutului de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române (aprilie 2009) ș. a.

În ceea ce privește săpăturile arheologice, a efectuat cercetări sistematice în mai multe situri: Fântânele, jud. Teleorman (1965), Romula, jud. Olt (1965–1970), Ghelăiești, jud. Neamț (1968 și 1969), Borosești, jud. Iași (1968–1978), Enisala, jud. Tulcea (1968–1969), Cârlomănești, jud. Buzău (1967–1981 și 2000–2010), Poienești, jud. Vaslui (1979–2000), Zimnicea, jud. Giurgiu (2000–2004, coordonare săpături preventive 2007–2009).

Activitatea sa științifică cuprinde numeroase studii, articole, cărți, recenzii, ca și comunicări la simpozioane naționale și internaționale, care subliniază personalitatea științifică a profesorului, exigența sa, documentarea vastă, tratarea profundă a subiectelor abordate. Din aceste motive, participările sale la manifestările științifice internaționale au fost apreciate, la fel și calitatea sa de intelectual rafinat (Berlin: 1970, 1979, 1994, 1998, 2000, 2003, 2004; Mainz, 1988; Leipzig: 1996, 2000; Saarbrücken, 1997; Marburg/Lahn: 1981 1998; Frankfurt/Main: 1970, 1980; Dresda, 1973; Halle: 1973, 1998; Schwerin, 1973; Potsdam, 1983; Xanthi, 1984; Chișinău, 1990; Bratislava, 1991; Roma, 1993, 2007; Atena, 1996; Sofia, 1977 și 2005; Klagenfurt, 1999; Viena, 2001; Praga, 2006; Liège, 2001; Budapesta: 2001, 2005; Göteborg și Stockholm, 2004; Cork, 2005; Tomar, 2005; Durham, Lisabona 2006; Freiburg, 2007; Coimbra, 2008; ș.a.).

Între cărțile publicate subliniem în primul rând volumul *Die Poienești-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt* (Bonn, 1993), distins cu Premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române, sinteză valoroasă prin care a fost pusă în valoare o parte din istoria comunităților bastarne în spațiul răsăritean geto-dac. A contribuit cu mai multe voci la *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, la care se adugă părțile redactate la *Tratatul de Istoria Românilor*, vol. I, 2001 (p. 501–531, 725–727, 745–762, 797–802), ca și în ediția a 2-a revăzută (ed. M. Petrescu-Dîmbovița, A. Vulpe), apărută în 2010 la Ed. Enciclopedică București, (p. 517–550, 757–759, 776–795, 805–808, 845–850).

S-a implicat și în editarea mai multor volume. Astfel, pentru volumul al patrulea din operele lui Alexandru Odobescu (1976) la care a realizat și un amplu studiu introductiv, a primit premiul „Perpessicius”, din partea Muzeului Literaturii Române pentru cea mai bună ediție critică a anului. A realizat o Prefață și Note

la volumul M. Oppermann, *Tracii între arcul carpatic și Marea Egee*, 1988; împreună cu Alexandru Avram a editat un volum dedicat lui Petre Alexandrescu, *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques. Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, București, 2000. Recent a editat împreună cu Marc-Antoine Kaeser volumul *Archaeologists without Boundaries : Towards a History of International Archaeological Congresses (1866–2006)*, (UISPP, Proceedings of the XV World Congress – Lisbon, 4–9 September, 2006, vol. 46, Session C75), BAR International Series 2046, Oxford, 2009.

A organizat singur sau în colaborare două expoziții cu privire la descoperirile de la Poienești-Măgura/Dealul Teilor la Muzeul Județean Vaslui și a participat cu materiale originale la expoziția internațională *AREA: The Making of the European Archaeology* (2008, București). A fost solicitat pentru expertizarea pieselor de aur dacice recuperate de pe piețele de antichități europene.

Acestea sunt doar câteva din activitățile în care a fost implicat de-a lungul timpului. Nu trebuie să trecem cu vederea activitatea sa de profesor, pentru care are cu adevărat talent (ca pentru multe alte domenii menționate aici pe scurt!), pe care a desfășurat-o cu mare plăcere atât pe șantierele arheologice, cât și la Facultatea de Istorie din București. Idealul său a fost acela de a reda strălucire, prestigiu locului unde s-a format ca specialist, loc aureolat de memoria atâtor profesori remarcabili. În acest sens a organizat cu tenacitatea și seriozitatea care îl caracterizează biblioteca Seminarului „Vasile Pârvan”, oferind celor interesați posibilitatea documentării și implicând facultatea și seminarul în activități și proiecte internaționale. Munca și talentul de profesor este ilustrat și de activitatea de conducător de doctorat, mai mulți tineri beneficiind de coordonarea sa și de stabilirea unor relații cu instituții internaționale corespunzătoare.

Cu ocazia acestui moment aniversar îi dorim din toată inima sănătate profesorului, colegului și prietenului Mircea Babeș, putere de muncă pentru încheierea cu succes a proiectelor la care lucrează, să se bucure din plin alături de cei dragi de fiecare clipă în următorii ani, pe care îi dorim cât mai mulți!

CORNELIA-MAGDA LAZAROVICI